

KOHAJDA FERENC

(1895–1944)

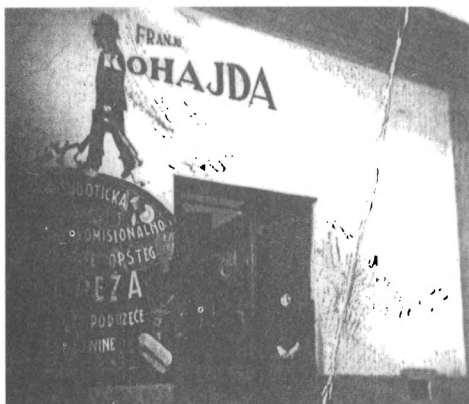

1944, ősz.

Egész nap nagy volt a forgalom a Maxim Gorkij utcai ószeres üzletben. Van itt minden, a tütől a zongoráig. Bárki talál kedvére való régiséget, még hozzá kifogástalan állapotban, mert Ferenc minden egyes darabot felújít, megtisztít, kifényesít. Még hangszereket is javít, bár ő maga nem éppen muzikális ember. De azért szereti a zenét, a szívhez szóló magyar nótákat, a népdalok tiszta gondolatait...

Záróra előtt még egyszer körülnéz az üzletben. Elrakott már mindent a helyére, nem szereti a rendetlenséget. Pedáns ember, nála mindennek megvan a maga helye. Még egy ószeres üzletben is, ami első látásra haszontalannak tűnő tárgyak tárháza. De számára ez a néhány négyzetméter maga a paradicsom! Hangszerjavító tudományára a legbüszkébb. Hegedű, citera, sőt zongora javítását is vállalja – igen nagy sikerrel. E tehetségét még azokban az időkben szerezte, amikor bútorasztalosként dolgozott. De egy véletlen baleset során megsérült a gerince, így az asztalosi munkát abba kellett hagynia. Nem bírta a háta... Most eszébe jut az a szörnyű pillanat, amikor rádőlt a hatalmas deszkarakás. Hogy történhetett, nem tudja, hiszen munkatársaival együtt mindig igyekeztek elővigyázatosak lenni. De a rakás ledőlt, Ferenc alatta maradt. Talán még az eszméletét is elveszíthette egy percre, mert szinte semmi egyébre nem emlékszik, csak az iszonyatos fájdalomra a hátában... Súlyos gerincferdülés lett a baleset eredménye...

Most itt áll az ószeres üzlete közepén, és szinte a hideg fut át az egész testén, amikor a balesetre gondol. Pedig olyan nagyon szerette az asztalosmesterséget! Imádta a faforgács illatát, megérinteni a kezei között egyre alakuló, szépülő darabokat, amelyekből egyszer csak összeáll egy-egy bútor, amely valamelyik ízlésesen berendezett otthon díszé lesz. És most itt ez a szörnyűség az idősebbik leányával is! Klára, a tizennyolc éves nagylány elcsúszott a jeges járdán, és olyan szerencsétlenül esett, hogy csakis a térdkalácsa eltávolítása árán tudták az orvosok megmenteni a lábát. Istenem, micsoda szerencsétlenség, micsoda bánat ez egy szülőnek! Ferenc jól tudja, hogy Klára örök életére nyomorék marad. Nem hajlik az egyik lába. Sánta. Így nem kell majd senkinek, egyetlen férfi sem kéri majd feleségül. Az ő Klárikája talán soha nem ismerheti meg az igaz szerelmet, nem mehet férjhez, és azt sem tudhatja meg, milyen édesanyának lenni... Nem hagyják nyugodni ezek a gondolatok. Tudja jól, hogy Klárikát a baleset óta igencsak elkényeztetni, kisebb lányára, Terézre feleannyi figyelmet sem fordít. Tudja, nem helyes, amit tesz, de hát nem tehet másképpen! Klárikának ugyanaz a sors jutott, mint neki, átérzi a bánatát. Azt is jól tudja, hogy lányá-

A Kohajda ószeres üzlet
a Makszim Gorkij utcában

nak szüksége van a babusgatásra, a megnyugtató atyai ölelésre. Teréz majd feltalálja magát az életben, hiszen egészséges és csodaszép. De mi lesz Klárikával?

A lányok is érezték ezt a megkülönböztetést, kiváltképpen a tizenhárom éves Teréz szenvedett miatta. De soha nem tette szóvá, akárcsak az édesanyjuk. Hagyták Ferencet, hadd pátyolgassa idősebbik lányát, nem vetették a szemére. Olyan ember ő, akire nem lehet haragudni. Kedves, halk szavú, általában szomorú, de könnyen megnevettethető. Lányai vissza is éltek ezzel alkalomadtán! Sokszor várták haza a munkából este fáradtan hazatérő édesapjukat valami kedves tréfával, versikével vagy énekkel. Ilyenkor megfélelkezett minden eddigi bajáról, a fáradtságá-

ról, még a hátába nyilalló hasogató fájdalomról is. Itta a lányok minden szavát, mozgásuk, kacagásuk szívet gyönyörködtető volt. Teréz, a fiatalabbik leány csodálatosan hegedül. Van, hogy e csodás hangszer hangja várja haza, hozzá csilingel Klárika kedves, selymes éneke...
Most úgy érzi, valami hasonló fogadtatás esne jól a lelkének. Sok a gond mostanában, az üzlet sem megy úgy, mint azelőtt. Nyugtalanítják a városban futótűzként terjedő hírek a partizánok kegyetlenségéről... Ideges, fél. Valójában nincs mitől tartania, tudja jól, hiszen nem ártott ő soha senkinek. De ezek nem kérdik, jó ember vagy-e, csak visznek, ha éppen az útjukba kerülsz... Eszébe jut az esküvőjük Ilonával, a tehetős Meznerics család szeme fényével. Hófehér menyasszonyi ruhája a földet súrolta, fátyla félig eltakarta bájos arcát. Istenem, de gyönyörű volt! Nagy lakodalmat ültek, hiszen mindkét család igen gazdagnak számított. A sok vendég között ő persze csak Ilonkáját nézte, és semmi egyébbel nem törődött, csak hogy miként tegye boldoggá ezt a csodálatos asszonyt...

Ó, igen, a tágas udvaron már biztonságban érzi magát. Itt valahogy még a lélegzetvétel is könnyebben esik. Butaság, tudja jól, de lelke annyira kívánja a biztonságot és a nyugalmat, hogy minden apróságnak igen nagy jelentőséget tulajdonít. Most megáll egy rövid időre a szépen felsepert udvaron. Tüdejét teleszívja a friss őszi levegővel. Érzi, szívverése miként hagy alább, gyöngyöző homlokán megszáradnak az izzadságcseppek. Úgy érzi, új erő költözik minden tagjába. Mintha még a hátfájása is alábbhagyott volna. Hiába, ez az otthon gyógyító ereje...

A takaros ház ajtaján csendesen lép be. Az asztalon finom vacsora várja: leves, sült hús és finom, ropogós kenyér. Biztosan az esti sütésből való. Itt van közel a pék, a kenyerere a legfinomabb a környéken! Lányai és felesége eléje sietnek, mint minden este. Keblére öleli mindhármójukat, és csókot lehel a rózsás arcokra...

A családjával

Az utolsó nap

November 4. Este hét óra. Ferenc és családja vacsorázik. Hirtelen fegyveresek rontanak a házba. Felszólítják, hogy menjen velük. Néhány pillanatig nincs tudatában annak, mi is történik valójában. Olyannak tűnik az egész, mint egy filmbeli jelenet. Nem mozdul, dermedten ül az asztalnál. Csak felesége hangos sikolyára eszmél fel. Az asszony a lányokat a szobába tereli, közben könyörög a partizánoknak, hogy ne vigyék el a férjét. De azok hajthatatlanok. Megragadják Ferencet, és már taszigálják is ki az ajtón. Csak úgy, otthoni ruhában, papucsban... A lányok sírnak, az asszony a haját tépi tehetetlenségében. Utánuk szalad, próbálja elérni a férje karját. Válaszokat akar: hová viszik az urát, és mikor engedik haza? De nincs válasz. Csak a néma utcácskán visszhangzó katonacsizmák lépteinek kísérteties hangja csattog, aztán elhal az is...

Nem látták többé. Keresgették mindenütt, de hiába. Sehol nem szolgáltak információval a holléte felől. A család vagyonát eltulajdonították, Ilonát megerőszakolták a családi házukba másnap visszatérő katonák. Az asszony idegösszeomlást kapott, és ilyen betegen kényszerült albrétbe a két leányával. Csak évek múltán tudták meg, hogy őt is a Zentai úti temetőben végezték ki alig néhány nappal az után, hogy elhurcolták az otthonából.

Levél a Jézuskának

Édes Jézuskám a Zoltán szeretne egy füge
madarat amelik muresikal meg egy babit
meg egy kis koszit, kavalot és egy tolyjot.

Édes Jézuskám a Klári szeretne hozzá
odadna a nivi füstelket és ha kijucconol
és amelik higanget aba vena hetot most
csak heto higangeti tohet amot abour
a bira loani mint alfogadom.

Válaszoljon vissza,
Klári és Edit írja a
levelet.

LP

Leánykának kézzel írt levele a Jézuskához

Kalmár Ferenc szobrászművész a helyére került Vergődő madár mellett (Szabadka, 1994)